

## הלכות קידוש החודש פרק ו: חשבון המולד הממוצע

### סיכום השיעור

#### סיכום פון שיעור – רמב"ם הלכות קידוש החודש, פרק ו'

---

הלכה א – בזמן שהיו עושין על פי הראיה

**דברי הרמב"ם:** בזמן שהיו עושין על פי הראיה, היו מחשבים ויודעין שעה שיתקבץ בו הירח עם החמה, והוא הנקרא מולד, ומוסיפין על אותו החשבון שעות כפי מהלך הירח ומהלך השמש ממנו, ויודעין שעה שיראה הירח, והיום שיראה בו, והיכן יראה, ובאיזה צד מן הצפון או מן הדרום, וכמה יהיה גבהו מעל הארץ בערך, וכמה יהיה רחבו.

**פשוט:** בזמן שמהאט מקדש געווען דעם חודש על פי ראייה, האט מען געמאכט א חשבון צו וויסן ווען די לבנה זיך מתקבץ מיט די חמה (=מולד), און דערנאך צוגעלייגט שעות לויט דעם מהלך פון לבנה און חמה, כדי צו וויסן ווען מ'וועט קענען זען די לבנה, אין וועלכן טאג, אין וועלכע ריכטונג (צפון/דרום), ווי הויך, און ווי ברייט.

#### חידושים און הסברות:

1. **וואס מיינט „קיבוץ“ (יתקבץ)?** „קיבוץ“ מיינט דער מאמענט ווען די לבנה שטייט פונקט קעגן די זון פון אונזער פערספעקטיוו (conjunction). דעמאלט שיינט די זון נאר אויף דער „אנדערער זייט“ פון די לבנה – די זייט וואס איז נישט עקספאזד צו אונז – און מ'זעט גארנישט פון די לבנה. ערשט ווען די לבנה רוקט זיך אביסל אוועק פון דעם פונקט, הייבט מען אן צו זען א שמאלע סירפע באלייכטונג. דאס ווערט אויסגעטייטשט מיט א דיאגראם: די זון איז אויבן, די ערד אונטן, און ווען די לבנה איז דירעקט צווישן זיי, איז נאר איר אויבערשטע זייט באלייכט – נישט די זייט וואס מיר זעען. (מיר זעען תמיד נאר איין זייט פון די לבנה, ווייל זי דרייט זיך אזוי אז דאס זעלבע פנים איז אלעמאל צו אונז).

2. **„מולד“ = קיבוץ בלא דקדוק (חשבון אמצעי).** דער רמב"ם זאגט אז דאס וואס מ'רופט „מולד“ איז דער קיבוץ במהלך האמצעי – א בערך'דיגע חשבון, נישט דער פונקטליכער מאמענט פון קיבוץ. „מולד“ האט גארנישט מיט ראייה/זען – עס איז דער בערך'דיגער צייטפונקט ווען די לבנה שטייט קעגן די זון (בערך יעדע 1/229 טעג). דער רמב"ם'ס לשון: „בשעת קיבוץ בלא דקדוק אלא במהלך הממוצע היא הנקראת מולד.“

3. **דריי חשבונות ווערן אויסגעטיילט** (לויט ר' קאנעווסק'ס הסבר):

- **(א) חשבון אמיתי / פונקטליכער חשבון** – דער עקזאקטער מאמענט פון קיבוץ (conjunction). דאס האבן די אסטראנאמען פון בית דין הגדול בירושלים געוואוסט. דאס איז נישט דער „מולד“ וואס מ'רופט אויס – דאס איז א פונקטליכע וויסנשאפטליכע חשבון.

- **(ב) מולד** – א בערך'דיגע חשבון פון ווען דער קיבוץ איז, במהלך אמצעי. דאס איז וואס מ'רופט „מולד“.

- **(ג) עיבור** – א צווייטע בערך'דיגע חשבון, אבער פאר א אנדער צוועק: צו באשטימען ווען ראש חודש פאלט. דאס איז נישט דאס זעלבע ווי דער מולד, ווייל ראש חודש איז נישט אלעמאל דער טאג פון מולד – אפטמאל פאלט ראש חודש א טאג אדער צוויי נאכן מולד.

4. **פארוואס רופט מען עס „עיבור“?** דער ווארט „עיבור“ קומט פון „עיבור שנה“ (א שוואנגערע/טראגעדיגע יאר – צוגעלייגט א חודש). ביי חודש איז אויך דא א שאלה פון „טראגעדיג אדער נישט“ – צי דער חודש איז מלא (30 טעג) אדער חסר (29 טעג). דאס איז דער „פרעגענסי טעסט“ פון חודש – צי מ'איז מעבר דעם חודש. ווען דער חודש איז דרייסיג טעג איז ער „מעובר“, ווען ער איז כ"ט איז ער נישט. דער כסף משנה

מוטשעט זיך מיט דעם ווארט „עיבור“ אין דעם קאנטעקסט, אבער דער שיעור פארשטייט עס אזוי ווי אויבן.

5. **פארוואס דארף מען עדות אויב מ'האט א פונקטליכע חשבון?** אויב דער בית דין האט שוין געוואוסט בדיוק ווען דער קיבוץ איז, פארוואס דארף מען נאך עדות? (א גוטע קשיא, ווערט נישט אויסגעלייזט).

6. **[אפגעווארפענער פארשלאג – סוביעקטיוויזם ביים רמב"ם:]** איינער האט פארגעשלאגן אז דער באגריף „מולד“ (=קיבוץ לפי מה שהבריות רואות) שטימט מיט דעם רמב"ם'ס שיטה אין אלוקות (שלילת התארים – מ'רעדט נאר לפי וואס מענטשן קענען פארשטיין). דאס ווערט שארף אפגעווארפן: **דער רמב"ם איז נישט קיין סוביעקטיוויסט אין קיין שום וועג.** דער מולד איז אן אביעקטיווע אסטראנאמישע מציאות, נישט א סוביעקטיווע ראייה.

---

**הלכה ב – חשבון העיבור = חשבון שקבע הלל הנשיא; שעות און חלקים; חודש הלבנה; שאריות**

#### חשבון העיבור

**דברי הרמב"ם:** „ויקרא חשבון זה חשבון העיבור, והוא החשבון שקבע הלל הנשיא.“

**פשוט:** דער בערך'דיגער חשבון פון ווען ראש חודש פאלט ווערט גערופן „חשבון העיבור“, און דאס איז דער חשבון וואס הלל הנשיא האט מתקן געווען.

**חידושים:** פריער האט דער רמב"ם געזאגט אז די חכמים/צדיקים האבן געוואוסט דעם חשבון בדיוק (דער פונקטליכער חשבון). פארוואס באנוצן מיר נישט דעם פונקטליכן חשבון? ווייל **אונז קענען מיר נישט** – דער פונקטליכער חשבון איז פארלוירן געגאנגען, און הלל הנשיא האט מתקן געווען דעם בערך'דיגן חשבון (חשבון העיבור) פאר אלע דורות.

---

#### שעות און חלקים

**דברי הרמב"ם:** „היום והלילה ארבעה ועשרים שעות בכל זמן, שתים עשרה ביום ושתיים עשרה בלילה. והשעה – יש בה אלף ושמנונים חלקים.“ דער רמב"ם דערקלערט אז דער נומער 1,080 איז געוויילט ווייל „מנין זה“ לאזט זיך גוט צוטיילן אין פילע חלקים: „הרבה חלקים יש לכל עלה ושוו.“

**פשוט:** יעדער יום ולילה איז 24 שעות, יעדע שעה ווערט צוטיילט אין 1,080 חלקים. דאס איז דער בסיס פאר'ן חשבון פון מולד.

#### חידושים:

1. **שעות שוות, נישט שעות זמניות:** דער רמב"ם מיינט דא שעות שוות (גלייכע שעות, 24 גלייכע טיילן פון א טאג), נישט שעות זמניות (וואו טאג און נאכט ווערן באזונדער צוגעטיילט אין 12). הגם דער רמב"ם אין אנדערע ערטער רעדט פון שעות זמניות, דא ביי מולד-חשבון גייט מען מיט א „כלליות'דיגע חשבון“ וואס מ'קען פונקטליך אויסרעכענען.

2. **פארוואס 1,080 חלקים?** דער רמב"ם זאגט אז דאס איז א קבלה, אבער ער גיט אויך א סיבה: דער נומער 1,080 האט זייער אסאך factors (טיילערס). מ'קען עס צוטיילן אויף: האלב (540), דריטל (360), פערטל (270), חומש (216), זעקסטל (180), אכטל (135), ניינטל (120), צענטל (108). יעדער איינער פון די ברוכן גיט א גאנצע נומער.

3. **פארגלייך מיט 60 מינוט:** דער זעלבער פרינציפ ווי פארוואס א שעה האט 60 מינוט (נישט 100) – ווייל 60 האט מער factors ווי 100.

**פשט:** 13 חדשים פון לבנה.

**חידושים:** דער חילוק צווישן א שנת חמה (365 טעג, 6 שעה) און א שנת לבנה פשוטה (354 טעג, 8 שעה, 876 חלקים) איז בערך **10 טעג, 21 שעה, 204 חלקים**. פארדעם מאכט מען אמאל אין 3 יאר א עיבור (צולייגן א חודש), כדי אויסצולייכן מיט דער שנת חמה.

---

**שארית חודש הלבנה**

**דברי הרמב"ם:** כשתשלח ימי חודש הלבנה אויף זיבן, בלייבט איבער א' י"ב תשצ"ג – איין טאג, 12 שעה, 793 חלקים. זה שארית חודש הלבנה.

**פשט:** ווען מען טיילט 29 טעג 12 שעה 793 חלקים דורך 7 (א וואך), בלייבט איבער 1 טאג, 12 שעה, 793 חלקים. דאס איז דער "remainder" – דער שארית.

**חידושים:**

1. **פראקטישע באדייטונג:** יעדן חודש רוקט זיך דער מולד מיט א טאג און א האלב אין דער וואך. אויב דער מולד איז היינט דינסטאג, איז דער קומענדיגער מולד מיטוואך נאכט / דאנערשטאג.

2. **פארוואס שרייבט דער רמב"ם א' י"ב תשצ"ג אנשטאט כ"ט י"ב תשצ"ג?** ווייל פאר דעם צוועק פון וויסן דעם טאג פון דער וואך דארף מען נאר דעם שארית – איין טאג (נישט 29 טעג). 28 טעג = פונקט 4 וואכן, וואס מאכט קיין חילוק פאר דעם טאג פון דער וואך. דער רמב"ם מאכט עס גרינגער פאר'ן רעכענען דעם טאג פון דער וואך.

---

**שארית שנת הלבנה (פשוטה)**

**דברי הרמב"ם:** שארית שנת החמה (שנה פשוטה) – ד' ח' תתע"ו (4 טעג, 8 שעה, 876 חלקים).

**פשט:** ווען מען טיילט א שנה פשוטה (354 טעג, 8 שעה, 876 חלקים) דורך 7, בלייבט איבער 4 טעג, 8 שעה, 876 חלקים.

**חידושים:** אויב ראש השנה איז היי-יאר געווען אויף א געוויסן טאג, איז קומענדיגע יאר (שנה פשוטה) ראש השנה 4 טעג שפעטער אין דער וואך. מען קען אויך רעכענען נאר מיט שעות און חלקים (אן טעג), ווייל 24 שעות = 1 טאג, און דאס מאכט דעם חשבון קלענער.

---

**הלכה ג – ווי אזוי צו רעכענען דעם מולד פון קומענדיגן חודש**

**דברי הרמב"ם:** „שיהא עמך ידוע מולד חודש מן החודשים – תוסיף עליו א' י"ב תשצ"ג, ותדע מולד חודש שלאחריו."

**פשט:** אויב דו ווייסט דעם מולד פון א חודש, לייג צו א' י"ב תשצ"ג (1 טאג, 12 שעה, 793 חלקים) – דאס איז דער שארית – און דו וועסט וויסן דעם מולד פונעם קומענדיגן חודש (דעם טאג פון דער וואך).

**חידושים:**

1. **פראקטישע דוגמא:** דער מולד פון א געוויסן חודש איז **יום ראשון (זונטאג), שעה 17, 107 חלקים** (א' י"ז ק"ז). מען לייגט צו א' י"ב תשצ"ג. דאס קומט אויס: טאג 2 (מאנטאג/דינסטאג נאכט), שעה 5, 900 חלקים – וואס איז דינסטאג נאכט (Tuesday night), 5 שעה, 900 חלקים. (עס ווערט דיסקוטירט אויב דער חשבון שטימט פונקטליך.)

2. **דער כוזרי** ווערט דערמאנט אלס האבנדיג א פראבלעם מיט דעם ענין (אן ווייטערדיגע דעטאלן).

מ'קען 60 צוטיילן אויף 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 15, 20, 30 – אלעס גאנצע נומערן. מיט 100 קען מען נישט מאכן א דריטל אדער א זעקסטל אין גאנצע נומערן.  $1,080 = 18 \times 60$ , אזוי אז יעדע מינוט האט פונקט 18 חלקים.

4. **פארוואס נישט  $3,600 (= 60 \times 60)$ ?** די שאלה ווערט געפרעגט אבער בלייבט אפן. 1,080 איז ווייניגער ווי 3,600 סעקונדס אין א שעה (בערך א דריטל). פארוואס מ'האט נישט גענומען  $60 \times 60$  ווייסט מען נישט, אבער 1,080 האט גענוג divisibility פאר'ן חשבון.

5. **[דיגרעסיע: רמב"ם'ס נומער-שרייבונג:]** דער רמב"ם שרייבט נומערן אויס (ת"ק"מ = 540, וכו'), וואס איז באמערקט אלס אן אויסנאם – אין דער צייט פון רב שרירא גאון האט מען נישט אזוי געשריבן. עס ווערט אויך דערמאנט אז רב שילא'ס ספרים זענען פשוט'ע און קלאר, מיט פיקטשערס, און העלפן פארשטיין די ענינים.

---

**חודש הלבנה (זמן מולד למולד)**

**דברי הרמב"ם:** „ושיקבץ הירח והחמה לפי חשבון זה... תשעה ועשרים יום ושתיים עשרה שעות מתחלת לילה ושבע מאות ותשעים ושלשה חלקים. וזהו חדשה של לבנה."

**פשט:** פון איין קיבוץ (conjunction) פון לבנה און חמה ביז דעם נעקסטן נעמט כ"ט ימים, י"ב שעות, תשצ"ג חלקים. דאס איז א חודש לבנה.

**חידושים:**

1. **„מהלך אמצעי“:** דער רמב"ם רופט דעם חשבון „מהלך אמצעי" – דאס איז א דורכשניטליכער (mean) באוועגונג, נישט דער פונקטליכער (true) מהלך. דער אמת'דיגער חודש פון די לבנה איז אמאל לענגער און אמאל קירצער. דער ממוצע איז באקומען געווארן דורך נעמען א גרויסע צאל פון ליקויי ירח (lunar eclipses) און צוטיילן אויף די צאל חדשים.

2. **די לבנה'ס באוועגונג** איז אויטאמאטיש (מכאניש רעגולער), אבער נישט סימפל – ס'איז דא קליינע אפוייכונגען פון דעם ממוצע, וואס פאלגן א סדר. דער סדר פון די אפוייכונגען ווערט געלערנט אין **פרק ב'** (דער אמת'דיגער מהלך פון די לבנה). אין דעם פרק לערנט מען נאר דעם ממוצע – דעם עיבור און חסרון פון חדשים.

3. **פראקטישע נפקא מינה:** ביים צייטפונקט פונעם מולד (לויט דעם ממוצע-חשבון) קען מען מיט א טעלעסקאפ זען אז ס'איז נישט פונקט ריכטיג – ס'איז אביסל אפגערוקט. אבער די אפרוקונג איז מיט א סדר.

---

**שנת לבנה (פשוטה)**

**דברי הרמב"ם:** שנת הלבנה – שנ"ד ימים ח' שעות תתע"ו חלקים (354 טעג, 8 שעה, 876 חלקים).

**פשט:** 12 מאל דעם חודש לבנה גיט א שנת לבנה.

**חידושים:** דער חשבון ווערט דורכגערעכנט בפרטיות:  $348 = 29 \times 12$  טעג;  $12 \times 12$  שעה = 144 שעה = 6 טעג (דאס גיט 354 טעג);  $12 \times 793$  חלקים = 9,516 חלקים, וואס ווערט קאנווערטירט צו 8 שעה און 876 חלקים. סך הכל: 354 טעג, 8 שעה, 876 חלקים.

---

**שנת לבנה מעוברת (13 חדשים)**

**דברי הרמב"ם:** שנת לבנה מעוברת – שפ"ג ימים כ"א שעות תקפ"ט חלקים (383 טעג, 21 שעה, 589 חלקים).

**Speaker 1**

רמב"ם פרק ו' הלכות קידוש החדש. אוקיי.

זאגט דער הייליגער רמב"ם, נו, וואו זענען אונז? איך האף נישט דא, הא? אוקיי. זאגט דער רמב"ם, פרק ו'. יא, דו דארפט רעדן פון דעם פרק? וואו זענען אונז? ס'איז שוין אביסל מאטעמאטיש, ווי איך מיינ. מיר עפענען דא, נו, פרק ו', שיין.

**דברי הרמב"ם:**

**בזמן שהיו עושין על פי הראיה, היו מחשבין ויודעין שעה שיתקבץ בו הירח עם החמה, והוא הנקרא מולד, ומוסיפין על אותו החשבון שעות כפי מהלך הירח ומהלך השמש ממנו, ויודעין שעה שיראה הירח, והיום שיראה בו, והיכן יראה, ובאיזה צד מן הצפון או מן הדרום, וכמה יהיה גבהו מעל הארץ בערך, וכמה יהיה רחבו.**

אוקיי. לאמיר לערנען וואס ס'שטייט. ניין, איך טראסט נישט דיר. איך טראסט די רמב"ם. איך טראסט דיר נישט.

**דיסקוסיע: האט דער רמב"ם א סוביעקטיווע שיטה?**

**Speaker 2**

דאס וואס מ'רופט עס מולד, שטימט זייער גוט מיט די שיטת הרמב"ם, ווייל מ'רעדט דאך קיינמאל נישט וועגן די זאך אליין, מ'רעדט דאך לפי מה שהבריות רואות.

וואו איז דא אזא שיטת הרמב"ם? איך רעד ווען ער רעדט וועגן אלוקות, אז די ספרים וועגן גאט, רעדט מען פון די ביסל וואס אונז קענען פארשטיין די תוארים שלילת התארים.

**Speaker 1**

דער רמב"ם זאגט נישט דאס. Where did you find such a Rambam? אוקיי. בזמן שהיו עושין על פי הראיה, זאגט דער הייליגער רמב"ם... ניין, דער רמב"ם זאגט נישט אזעלכע זאכן, קיינמאל נישט. דער רמב"ם איז נישט קיין סובדזשעקטיוויסט, אין קיין שום וועג. אוקיי. בזמן שהיו עושין על פי הראיה, היו מחשבין ויודעין...

**ביאור: וואס מיינט "יתקבץ בו הירח עם החמה"**

**Speaker 1**

מ'מאכט ראש חודש על פי הראיה, יא? היו מחשבין ויודעין שעה שיתקבץ בו הירח עם החמה. מ'האט געוואוסט. "ויתקבץ" איז די טייטש... "ויתקבץ" מיינט פון אונזער פוינט אוו ווי, אז ווי אונז קוקן גייט די זון שיינען אויף די לבנה.

נאר נאך נאך נאך ווען ס'שיינט אויף די לבנה אויף אן אופן אזוי ווי מ'זאל עס קענען זען. איך מיינ אז ווען די לבנה איז גלייך אונטער די זון, שיינט עס נאר אויף די אנדערע זייט פון די לבנה, אויף די זייט וואס אונז זעען מיר נישט. אבער אויב ס'איז אביסל פון די זייט, שיינט די זון אויכעט אויף די לבנה וואס אונז זעען מיר.

**Speaker 2**

וואס האסטו געזאגט?

**Speaker 1**

דא איז דא א זון און דא איז דא א לבנה, און דא זענען מיר אונז אונטן, יא? אויב די זון איז דירעקט אויף די לבנה, שיינט עס נאר אויף די טאפ פון די לבנה. אונז זענען מיר אונטן פון די לבנה, זעען מיר אונז נישט. אבער אויב ס'איז אביסל ווייט, שיינט עס דא. שטימט?

**Speaker 2**

איך פארשטיי נישט וואס דו מיינסט.

**Speaker 1**

וואס איך זאג יעצט, אז אויב די לבנה, ווען די זון איז דירעקט אויף די לבנה, וועט מען אונז נישט זען קיין שיינענדיגע לבנה, ווייל די לבנה באדעקט די

זון. אדער ווייל די זון שיינט נאר, באלייכט נאר די בעק זייט פון די לבנה, נישט די זייט וואס איז עקספאזד צו אונז. איך ווייס נישט אז די זון שיינט אויף די לבנה פון די... ער ווייזט דאך דא, שטימט די פיקטשער? יא.

**Speaker 2**

וואס שטייט? מ'מאכט עס אביסל סלאווער. פארוואס לויפט ער אונזער שנעל? איך וויל קענען כאפן וואס ער זאגט. ווייל ער ווייזט דאך יעדן טאג אז די זון וועלט זיך דאס איז א גאנצע חודש, אמת? סאו, אין אנדערע ווערטער, וואו איז די זון? איך זע נישט ווי... איך דארף אפילו די בחינה איז אינדרויסנדיגע לייך, יא? די זון איז נישט דא בכלל. די זון איז א גאנצע צייט. לויט דעם פיקטשער איז די זון א גאנצע צייט דא, רייט? דא אויבן בעיסיקלי, די חובה. דו זעסט דאך די זון איז אויף די זייט פון די וועלט, רייט? סאו וואס ווארט ער דיר? יא, ער ווארט דיר אלע סיבורים פון די זון און די לפנים פון די וועלט. אבער וואס דו זעסט איז, בעיסיקלי, רייט?

**Speaker 1**

יעצט, סאו לאמיר סטאפן ביי די... איך וועל דיר ווייזן די זמן הקיבוץ, אקעי? קיבוץ איז דאס. אה, הנקרא מולד, אבער ס'איז די אמת'דיגע מולד. יא, קיבוץ איז דא, ווען ס'איז אינגאנצן טונקל. אקעי? שטימט? פון אונטן איז אינגאנצן טונקל.

**Speaker 2**

די מענטשן זעען אז ס'איז פון אויבן לעכטיג, יא, שכות. אמת. אונז זעען נאר איין זייט. אונז זעען אלעמאל די זעלבע זייט פון די לבנה. יא.

**Speaker 1**

וואס איז געווען? ס'איז אויסגעדרייט צו אונז. ס'דרייט זיך א גאנצע צייט אז ממילא קומט אויס אונז זעען נאר די זעלבע איין זייט. סאו אונז זעען אלעמאל די זייט. יעצט, דאס איז די זמן וואס ער איז עקזעקטלי קעגן די זון, די זון איז דארט אין דעם פיקטשער. ממילא, דעמאלטס הייבט זיך אן אריין די זון, דאס איז די זמן הכיבור, דעמאלטס זעסטו גארנישט. עקזעקטלי, די מולד איז לכל... די זמן הכיבור איז א ביסל פאר א רע. עקזעקטלי, ווען הייבט עס אן צו זען? דריקט זיך א קליינע לבנה דא, יא? נאכדעם ווערט עס גרעסער און גרעסער און גרעסער. ביז דו זעסט א פערטל לבנה, נאכדעם ווערט א גאנצע לבנה ווען ס'איז אויף די אנדערע זייט, נאכדעם ווערט עס קלענער פון די אנדערע וועג. שטימט? יא. סאו, דאס איז טייטש קיבוץ. ס'מאכט סענס?

סאו, זאגט דער הייליגער רבי, מ'האט געמאכט א גוטן חשבון ווען איז די זמן וואס זי איז זיך מתקבץ. ווען? מ'האט עס געטון בדקדוק הרבה. אזוי ווי יעצט די גאונים ווייסן וויאזוי צו טון בדקדוק הרבה, האבן די חכמים געוואוסט וויאזוי צו טון בדקדוק הרבה צו וויסן ווען איז די שעת הקיבוץ. אקעי. "תחלת עושה החשבון כדי לידע אם יראה אור הירח אם לאו", ווייל דער עצם קיבוץ איז נאכנישט נוגע להלכה, ווייל מיט קיבוץ קען מען נאכנישט מאכן קיין ראש חודש. נאר ביי דעם קיבוץ האבן זיי געוואוסט אז גלייך אביסל נאך דעם קיבוץ גייט געשען, גייט מען עס זען.

**הלכה ב - דריי מיני חשבונות**

**Speaker 1**

"בתחלת עושה החשבון", תחילה מיינט אנהייב פון די חשבון, קודם קען מען מאכן א בערך'דיגע חשבון, "בקרוב". "יודעים שעת קיבוצה בלא דקדוק". דאס הייסט, ער זאגט בערך יעדע ניין און צוואנציג א האלבע טעג. יא? "שעת קיבוצה בלא דקדוק". און שפעטער, נאכדעם, יא, זייער גוט.

**Speaker 2**

וואס זאגט ער דא צוויי מאל? "בשעת קיבוצה בלא דקדוק" און נאכדעם, "ואחר כך", ווען? "בשעת קיבוצה בלא דקדוק אלא במהלך האמצעי", אזוי שטייט אויך ביי דיר? אה, "בשעת קיבוצה" - וואס זאגסטו? יא, יא, לייך, לייך, לייך די גאנצע סימפס.

**Speaker 1**

מולד בערך רופט מען עס דער מולד, חשבון חודש בערך רופט מען עס עיבור.

**דיסקוסיע: פארוואס הייסט עס "עיבור"?**

## Speaker 2

ווי קומט אריין די ווארט עיבור? מולד קען איך פארשטיין. דו פרעגסט קשיות יעצט? איך זאג דיר וואס איז די ערשטע זאך.

## Speaker 1

ווייל עיבור החדוש, ווען מ'איז מעבר די חודש, ווען מ'איז געלערנט. עיבור קומט די אמת פון עיבור שנה, נאך א טראגעדיגע יאר. האם נעשה עיבור? ווייל ווען מ'מאכט דרייסיג איז נישט עיבור. דאס איז דאך די גאנצע שאלה פון ראש חודש. די שאלה איז די חודש טראגעדיג אדער נישט טראגעדיג? טראגעדיגע יאר? עקזעקטלי, דאס איז די פרעגנענסי טעסט. פרעגנענסי טעסט.

**וועלכע חשבון גייט דער רמב"ם זאגן?**

## Speaker 1

שוין, יעצט גייט ער דאך זאגן די חשבון. וועלכע חשבון גייט ער מיר יעצט זאגן? די עיבור, די בערך'דיגע חשבון אדער די פונקטליכע חשבון? וואס זאלסטו זאגן? ס'שטייט נישט אין נהרר פון דיין זאך. ואין להרהר לכאורה גייט ארויף די ווארט עיבור, רייט? לכאורה? וואס זאלן מיר זאגן?

ער זאגט "ויקרא חשבון זה חשבון העיבור, והוא החשבון שקבע הלל הנשיא". פריער האט ער געזאגט אז די צדיקים ווייסן בדיוק. וואס איז? פארוואס מאכן אונז נישט לויט די צדיקים? א גוטע קשיא. אז ס'איז מער נישט דא, ווייל אונז קענען מיר נישט.

**הלכה א (המשך) — דער באגריף "עיבור"**

**Speaker 1:** ווי קומט אריין דאס ווארט "עיבור"? מורא'דיג, דו קענסט עס פארשטיין. איך זאג דיר פארוואס ער זאגט אזא זאך. ווייל "עיבור החדוש", ווען מ'איז מעבר דעם חודש, און מ'לערנט, "עיבור" קומט די אמת פון "עיבור שנה", מאכן א טראגעדיגע יאר. ס'איז, האם נעשה עיבור? ווייל ווען מ'מאכט דרייסיג איז נישט עיבור. אהא, דאס איז דאך די גאנצע שאלה. די גאנצע שאלה פון ראש חודש איז צו דער חודש איז טראגעדיג אדער נישט טראגעדיג. א טראגעדיגע יאר? ס'איז א "פרעגנענסי טעסט". עקזעקטלי, דאס איז די "פרעגנענסי טעסט". פרעגסטו די חשבון.

שוין, יעצט גייט ער דאך זאגן בערך די חשבון. וועלכע חשבון גייט ער מיר יעצט זאגן? די בערך'דיגע חשבון אדער די פונקטליכע חשבון?

**Speaker 2:** וואס זאגסטו? ס'שטייט נישט אין נהר פון דיין... איך געס, איך ווייס נישט.

**Speaker 1:** ער זאגט, "ויקרא חשבון, ומחזה מה שבית דין שהקבו על הרייה, והוא החשבון ונקרא עיבור". פריער האט ער געזאגט אז די אצטגנינים ווייסן בדקדוק. וואס איז? פארוואס מאכן מיר נישט לויט די אצטגנינים?

**Speaker 2:** א גוטע קשיא.

**Speaker 1:** א גוטע קשיא. ס'איז מער נישט דא, ווייל מיר קענען נישט. אקעי. נישט קלאר ווי די רמב"ם נעמט די ווארט אז ס'איז נקרא עיבור. כסף משנה מוטשעט זיך. אקעי.

---

**הלכה ב — שעות און חלקים**

**Speaker 1:** על כל פנים, יעצט גייען מיר זאגן וואס די חשבון איז. הער אויס. אקעי. יא. זאגט ער, "היום והלילה, זאלסטו וויסן א כלל, איז ארבעה ועשרים שעות בכל זמן". יעדע יום ולילה איז ארבעה ועשרים שעות. שתיים עשרה ביום, שתיים עשרה בלילה. "והשעה, יעדע שעה איז, מ'האט צוטיילט די שעה אויף אלף ושמונים חלקים."

"בשעת קיבוצם בלא דקדוק אלא במהלך הממוצע היא הנקראת מולד". דאס הייסט, דאס וואס דו רופסט מולד איז נישט, דו פרעגסט דאס ווארט מולד. דאס ווארט מולד מיינט קיבוץ אבער בלא מדקדק, בערך ווען די קיבוץ איז. מולד האט מען גארנישט מיט זען. מולד איז ווען ס'איז פונקטליך די לבנה קעגן די זון.

אבער פארוואס זאגט ער ווען ס'איז נישט בדקדוק? ווייל דקדוק... די מולד, די זאך וואס אונז רופן מולד, דאס דארף מען שפעטער וויסן, די זאך וואס אונז רופן מולד איז א חשבון אמצעי, ס'איז נישט קיין חשבון, נישט די אמת'דיגע חשבון. דאס דארף מען וויסן שפעטער, ווען מ'וועט מאכן פונקטליכע חשבון. ס'איז דא א בערך'דיגע חשבון, ס'איז דא א פונקטליכע חשבון. וואס העלפט די בערך'דיגע חשבון? ס'איז גרינגער צו רעכענען. דו דארפט נישט וויסן יעדע לעוועל פון די טעות. אבער ס'איז דא א בערך'דיגע חשבון, א פונקטליכע חשבון. די בערך'דיגע חשבון איז "הנקרא מולד".

"ועיקר החשבון שאנו מחשבין הוא הנקרא עיבור". ס'זעט אויס אז די רמב"ם רופט די צווייטע חשבון, חשבון העיבור. ווייל כאמור איז עיבור, באמת קומט פון עיבור שנה. דאס איז דאך עיבור חודש. ניין, ס'איז נישט די זעלבע זאך. דער עיקר החשבון... אקעי, שטעל דיך אפ. נאכאמאל, בזמן שיקבעו על הראיה דארף מען נישט וויסן דעם מולד, ווייל מ'טשעקט פריער. אבער אלעמאל דארף מען וויסן דעם מולד. מולד איז טייטש קיבוץ האמצעי. און ווען ס'איז געווען דער קיבוץ האבן זיי געוואוסט זיך צו זעצן, אזוי האט ער פריער געלערנט, זיך צו זעצן הערן עדות. יא?

**ביאור: דריי חשבונות — אמיתי, מולד, עיבור**

## Speaker 1

די... די... איך בין נישט זיכער וואס צו טייטשן די ווארט איבער. אה, ער זאגט, אונז מאכן א חשבון, ס'איז דא דריי חשבונות קומען דא. לויט וואס רבי דבי קאנעווסקי איז מסביר אז דאס, לאמיר אים טראסן פון היינט. ס'איז דא דריי חשבונות, אקעי? ס'איז דא א חשבון פונקטליך, ער זאגט איך, אין וועלכע סעקונד ס'גייט קומען די לבנה יעדע חודש. די חשבון האט דער בית דין געדארפט וויסן בזמן רם כדי צו וויסן צו די עבר וואס ליגט. אקעי. אקעי. זייער גוט. מ'גייט... אמת. זייער גוט. סאו, על כל פנים, ס'איז מתפרך לעדים.

## Speaker 2

פארוואס דארף מען חוץ פון דעם איידעם? איז א גוטע קשיא. אבער דאס איז אמאל... מ'דארף וויסן דעם פונקטליכן חשבון.

## Speaker 1

חוץ מזה, יש גם חשבון הנקרא מולד. א בערך. ניין. זייער גוט. חוץ פון דעם איז דא בערך'דיגע חשבונות. די בערך'דיגע חשבונות גייט פון דעם שנים. די צווייטע מולד. איינס מולד. תודה. און צוויי, עיבור.

דארפטו געדענקען, ווען אונז מאכן ראש חודש, איז נישט אלעמאל די טאג פון די מולד, די טאג נאכדעם. אונז מאכן ראש חודש, חוץ פון דעם וואס די חודש דארף נישט זיין בזמן המולד, אבער אונז מאכן ראש חודש לויט אן אנדערע חשבון. ס'איז דא דריי נקרא עיבור. אונז מאכן ראש חודש לויט א געוויסע חשבון, וואס איז אויך א חשבון במצוה, א חשבון בערך. ס'איז נישט די זעלבע חשבון ווי די מולד. יא, מ'רופט אויס די מולד בענקלער, און איך ווייס נישט פארוואס מ'רופט עס אויס. אבער די מולד איז נישט גורם מיט די ראש חודש, ווייל אסאך מאל איז די מולד שוין אראפ אין די ראש חודש. אבער ס'איז צוויי אנדערע חשבונות.

די אמת'דיגע חשבון, היינט איז די זמן הבית. די אמת'דיגע חשבון, ניין, אין די פונקטליכע חשבון, איז א דריטע זאך. די פונקטליכע חשבון, ס'איז נאך אלץ דא, אין די הלכה דארפטו עס נישט וויסן. די אסטראלאמיער פון די בית דין הגדול שבירושלים האט געוואוסט קיבוץ. א חשבון האמתי, א חשבון האמתי, א חשבון האמתי, א חשבון דיקטיג רופט עס. נאכדעם איז דא א חשבון פון די מולד, בערך אין חשבון הרב. חשבון חודש בערך. קען זיין א

מינוט אין א שעה איז אויך נאר ווייל ס'איז א גרינגע נומבער צו צעטיילן. טראכט אריין, וועסטו זען. דו ווילסט מאכן א האלבע שעה, א פערטל שעה, דריי פערטל שעה. ריכטיג? וואס וואלט געווען 100? 100 קענסטו מאכן 25. יא, וויאזוי מאכסטו א דריטל פון 100? א זעקסטל פון 100? וויאזוי מאכסטו? נישט קיין גאנצע נומבער.

**Speaker 2:** זייער גוט.

**Speaker 1:** א שעה קען מען אויך צוטיילן אין פיר, אין פינף. 12 מינוט. 60 צוטיילט זיך אסאך מער factors אן מיט גאנצע נומבערס ווי 100. ס'איז זייער א נוצליכע נומבער וואס דו ווילסט צוטיילן.

די זעלבע זאך 1,080, וואס איז בעצם 18 מאל 60, סך הכל, איז, צוטיילט זיך. פארוואס האט מען נישט געמאכט 60 מאל 60 ווייס איך נישט, אבער 1,080, עקטשולי, מ'קען טראכטן אפשר איז דא א רמז אין דעם. 1,080 צוטיילט זיך זייער גרינג אויף האלב, 540, יא? אויף א פערטל, אויף א דריטל, אויף א זעקסטל, אויף אן אכטל, און אויף א ניינטל, און חומש וכו'. פארשטייט? ס'איז זייער גרינג, ס'צוטיילט זיך אויף זייער... יא, וואס מיינט ושמין? אן אכטל. וואס איז אן אכטל פון 1,080? "ושמין" איז רב מודל לוסתא, "ושמין" איז... איך ווייס נישט. איך גיי נישט זאגן וואס ער מיינט. רייט, 135. א ניינטל. ס'טיילט זיך אויף זייער אסאך נומבערס. **"הרבה חלקים יש לכל עלה ושהן"**. דאס הייסט, יעדע איינע פון דעם האט אסאך חלקים.

**Speaker 2:** מאכט סענס. דאס מיינ איך. איך מיינ ס'איז פשוט אז ס'קען... יא.

דיגרעסיע: רמב"ם'ס נומער-שרייבונג vs. אלטע שפראך

**Speaker 1:** בקיצור, לייג ער תשעה. וואס מיינט **"הרבה חלקים יש לכל עלה ושהן"**? ער מאכט א חשבון, רייט? האלב איז... מיינ גאט, איך גיי יעצט נעמען נומבערס? דו ביסט א נארמאלע מענטש? ת"ק"מ, איך גיי אויסרעכענען פון א ת"ק"מ? איך גיי שרייבן נומבערס? דו לעבסט אין עולם הדמיון דו? א פערטל איז 270, אן אכטל איז 135. א דריטל איז 360, א זעקסטל איז 180, א פינפטל איז 216, א צענטל איז פשוט 108. פארוואס שרייבט ער אזוי? ער קען נישט שרייבן נומבערס. ער האט אפילו נישט געוואוסט וויאזוי די נומבערס זענען אויס. דער רמב"ם שרייבט דאס. ער שרייבט נומבערס. דער רמב"ם האט געוואוסט צו שרייבן נומבערס. אין די רב שרירא גאון וועלט איז נישט געווען נומבערס.

**Speaker 2:** איך ווייס נישט, איך בין זיכער אז רב שרירא גאון האט געמאכט נומבערס.

**Speaker 1:** איך וויל נישט פארשטיין. ניין, איך האב נישט געטון די פאני זאך פון שמואל'ס קידוש החודש. געוויסע בעסיק מעט וואס מ'לערנט היינט אין... וואס הייסט... האט ער איבערגעשריבן אויף די אלטע מודישא שפראך. ס'איז געווען משוגעים. אדער ווייל ער איז געווען אן עמוד און ער האט שוין געוואוסט אז מ'קען נישט געוואוסט אז מ'קען נישט געוואוסט. דאס איז געווען פון וואו ער איז געקומען. ער האט עס געלערנט אין די אלטע ספרים, ער האט געלערנט אין איילע שילאש, איך ווייס נישט וואס. עס מאכט קיין טשענס. א מאדע זאך צו טון. א ווערד טאג צו דא. ביי די וועי, הרב שילא האט פשוט'ע הספרים. אויב מען וועט לערנען זיין ספר, אויב מען וועט פארשטיין קלאר וואס ס'שטייט. עס מאכט פיקטשערס. עס איז געווען א איד דעמאלט אויך אין די שילא'ס. נישט צולי. ראוואוויטש.

**Speaker 2:** דו מיינסט ראוואוויטש?

**Speaker 1:** ראוואוויטש. קיצור, ווען די ירכות איז די ווייטע פון די זון, דעמאלטס זעט מען די גאנצע. ווען ס'איז פארקערט, זעט מען עס בכלל נישט. שטימט?

**Speaker 2:** יא.

**Speaker 1:** קי חנה. אינטרעסטיג. פארשטיין אביסל בעסער. אקעי, סא דאס איז די חשבון וואס איז א שעה און א חלק.

פרעגט דער רמב"ם, פארוואס? וואס האבן מיר פון דעם נאמבער? ס'איז נישט דא אזא זאך. דאס איז סתם מ'האט געמאכט, רייט? אזוי ווי אונז האבן געמאכט אז א מינוט איז 60 סעקונדס, און סעקונד... ניין, ס'איז אנדערש, נישט 1,080. דא זאגט ער אנדערש, 1,080. וואס איז די חילוק פון 1,080? 1,080 איז ווייניגער ווי סעקונדס, רייט? וויפיל סעקונדס איז דא אין א... ס'איז א רגע. ס'איז דא 3,600 סעקונדס אין א שעה. רייט? מאך א חשבון, 60 מאל 60.

**Speaker 2:** ניין, דאס איז דאך נישט די שקיעה.

**Speaker 1:** יא, און דאס איז ווייניגער. אזוי ווי דו זאגסט, ס'איז בערך א דריטל, אבער ס'איז ווייניגער א דריטל. אקעי. יעצט, פארוואס האט מען געמאכט די נומער? פארוואס האט מען צעטיילט די שעה אויף טויזנט און אכציג מאל?

דיגרעסיע: שעות שוות, נישט שעות זמניות

**Speaker 1:** אה, דורך אגב, קודם לאמיר עס טייטשן. דורך אגב, יעצט צו טייטשן גיין צוריק. קודם, דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז א יום ולילה איז כ"ד שעות, מיינט ער צו זאגן לגבי די מולד רעכנט מען עס אלעמאל אזוי. הגם די שקיעה, אונז קענען נישט יעצט די שקיעה, פון זעקס אזויגער ביז זעקס אזויגער. אבער ווען מ'זאגט די מולד איז תחלת הלילה, גייט מען לויט די עיקר חשבון. תחלת הלילה קען זיין... דאס איז שעות שוות, יא. נישט שעות זמניות. דער רמב"ם האט חס ושלום געזאגט שעות זמניות, אבער דא גייט מען נישט מיט דעם. מ'גייט מיט א כלליות'דיגע חשבון אזוי ווי אונז קענען פונקטליך אויסחשבו'ען.

פארוואס 1,080 חלקים? — די מעלה פון דעם נאמבער

**Speaker 1:** יעצט, די שעה איז... ער זאגט אז די חשבון איז א קבלה. איך ווייס נישט ווער האט אים דאס געזאגט.

**Speaker 2:** ווער?

**Speaker 1:** ער זאגט אז די טויזנט אכציג חלקים איז א קבלה. דער רמב"ם זאגט, אבער דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא א ריזען פארוואס מ'מאכט דעם נאמבער פון טויזנט אכציג. און די ריזען איז וואס? די ריזען איז, **לפי שמנין זה קען מען גוט צוטיילן אין די חלקים**.

**Speaker 2:** נו, וויאזוי רופט מען אויס? צען חלקים און פיר... ניין, מ'רופט אויס חלקים. ניין, מ'רופט נאר מינוטן און נאכדעם חלקים, רייט? אויב מ'רופט אויס מינוטן, ווייסט מען נישט וואס מ'טוט. ס'קען נישט זיין. דער מולד וועט זיין צען מינוט און פיר חלקים אין דיינס.

**Speaker 1:** ניין, ס'מאכט נישט קיין סענס. וואס האבן חלקים מיט מינוטן איינגעלייגט? איינס אזויגער און פיר חלקים. אזוי דארף מען אויסרופן. איך ווייס נישט, אויב מ'רופט אויס אנדערש, פארשטיי איך נישט וואס דו זאלסט. איינס אזויגער און צוועלף טויזנט חלקים און אכט הונדערט חלקים, יא?

**Speaker 2:** און נישט וואס קומט אריין? וואס האט מען חלקים אין מינוט איינגעלייגט? ווייל חלקים איז אסאך מער צוטיילט ווי מינוטס.

**Speaker 1:** סא קודם רעכנט מען אויס די מינוטס. קענסטו, אבער די ריעל וועג עס צו טון איז צו מאכן אויס.

יעצט וואס איז די מעלה פון די נאמבער? 1080. דארפסטו געדענקען, אויך איז די נאמבער 60. ביידע וועג, 60... הער מיר ווי דו וויינסט זיך אויף... 1080?

**Speaker 2:** דו וויינסט זיך אויף 60?

**Speaker 1:** קען זיין אז יא. ס'דו וויינסט זיך אויף 60. ס'איז 18, דריי? ס'איז דא 18 חלקים אין א מינוט.

**Speaker 2:** פונקטליך. זייער גוט. יא.

**Speaker 1:** פאר דעם האבן מיר אויך די נומבער 60. דורך אייך, דאס איז די נומבער 60, איז אויך 18 חלקים. ס'איז דא 18 חלקים יעדע מינוט. אה, 1080 דברים אין 60. די reason פארוואס ס'איז די נומבער 60

---

right? נאך זעקס טעג, פלוס 6. שטימט? קומט אויס, וויפיל האלט מען שוין ביי 354 טעג?

יעצט, שיינדער דארף מען רעכענען די חלקים. וואס ווי סארט חלקים האט מען געזאגט? זיבן הונדערט און דריי און ניינציג חלקים, רייט? יא? אהה. איך גיי דין מאכן, איך וויל נישט טראסטן מענטשן. איך האב א קאלקולייטער, איך גיי עס נישט מאכן מיט מיינע הענט. אבער זיי וועלן טון אזוי: דאס מאל צוועלף, רייט? איקוואלס אכט. ס'איז אזוי ווי דו האסט געזאגט? אכט. מיר געבן א רומענדער. ער זאל אויך נישט אזוי, ער טוט נישט וואס ער זאגט. בקיצור, ס'קומט אויס ווי פירט.

וואס האט דער רבי געזאגט? וויפיל נאך? וויפיל? שלוש מאות וארבע ובחמשים. פרי 54 מיט וואס איז איין? מיט אכט? מיט אכט אכט, עקזעסלי. אכט שעה. אין אכטער איז שטימט אין שבעה חלקים. איך האב נישט געטון די רעמינדע ריכטיג, ס'איז נישט אנגעקומען צו די נומער פון חלקים, אבער ס'איז שטימט. אקעי.

קומט אויס, דריי הונדערט און... איז דרייצן מאל די זעלבע זאך. קומט אויס, וויפיל דריי הונדערט און... וואש, איך קען נישט קיין נומער. 354. 8 hours פלאס, וויפיל חלקים האבן זיי דא געשריבן? 876. און מיר בעטן עס. ער שרייבט חלקים, ער האט נישט קיין נומער אויף דעם. 876, 510.80. אה, וועט איר דא? רייט? שטימט? יא. ס'איז נישט די נארמאלע וועג ווי אונז שרייבן, מאכן חשבונות.

סא, עניוועי, דאס קומט אויס 381 דעיס, לעסט... לעסט... 21 hours? יא? לא. לעסט... חמש, תשעה, ושמונים. 598. 89. שוין, דאס איז, לויט דעם, יעצט, ווי סאך איז שנת חמה? שנת חמה איז דריי הונדערט פינף און זעפסיג און זעפס שעה. קומט אויס, די חילוק איז, אכט, עלעס, פון די, אחת ועשרים שעה. און דאס איז, פלוסט טוואנעניווען הווערס, פלוסט טו הונדזשערט און פאר חלקים. שטימט? רייט, און פארדעם מאכט מען איינמאל דריי יאר איבער, רייט? באלד עס אויספרעגן פונקט אז מ'מאכט איבער.

**הלכה ב (המשך) – שארית חודש הלבנה: א' י"ב תשצ"ג**

און ווי אזוי? **כשתשלח... שתשלח ימי החודש הלבנה...** וואס שטייט שתשלח? ס'איז צוטיילן. ס'איז פליטן. יא? און דו ווילסט וויסן וועלכע טאג גייט עפעס אויפקומען, ריין? שטימט? יא. **שארית חודש הלבנה.** אנדערע ווערטער, דו פארטיילסט די לבנה אויף זיבן, ריין? זיבן. פארטיילסטו וואכן, בלייבט ער אלעמאל איבער איין טאג אין צוועלף שעה און זיבן הונדערט און דריי און ניינציג חלקים. **א' י"ב תשצ"ג. זה שארית חודש הלבנה.** יעס. יא. שוין, שטימט?

קומט אויס שארית חודש לבנה. שארית חודש מיינט remainder, רייט? וואס איז די remainder? ווען דו קאלקולעיטסט, עפעס בלייבט איבער. אין אנדערע ווערטער, יעדן חודש רוקט זיך די וואך פון די לבנה מיט א טאג מיט א האלב. אויב די חודש איז היינט געווען דינסטאג, גייט עס נעקסטע חודש זיין מיטוואך מיט א האלב. דאס הייסט, אונז ווייסן נישט פאר זיין דאנערשטאג. שטימט?

**הלכה ב (המשך) – שארית שנת החמה: ד' ח' תתע"ו**

וכן, איז דא שארית שנת החמה. די גאנצע יאר, אויב ס'איז א שנה פשוטה, קומט אויס פיר טעג און שמונה שעות שמונה מאות וששה חלקים. א שנה פשוטה, יעדע, לעצטע יאר איז געווען ראש השנה אין אזא טאג אין די וואך, גייט עס היינט זיין פיר טעג שפעטער. רייט? פיר טעג, איך פשוט טייטש אלעס איבער ווייל איך קען נישט קוקן נאמבערס אזוי. פיר טעג, אכט שעה, און אכט הונדערט און זעקס און זיבעציג. רייט? שטימט?

בעצם דארף מען נישט, א שטודיע איז דא אז מען קען רעכענען נאר שעות, שעות און חלקים. ווייל די טעג מאכט עס אזוי, שעות איז פיר און צוואנציג שעות, מאכט עס קלענער.

**הלכה ג – ווי אזוי צו רעכענען דעם מולד פון קומענדיגן חודש**

**הלכה ג – דער חודש פון לבנה (זמן מולד למולד)**

**Speaker 1:** **ג. ושיקבץ הירח והחמה לפי חשבון זה עד שיתכנסו פעם שניה במלכם האמצעי...** דער פרק גייט זאגן דער חשבון הנקרא מהלך אמצעי. ס'גייט אריבער זעכציג מאל, ס'גייט אריבער צוויי מאל במשך החודש, פעם שניה. ס'גייט אריבער צוויי מאל, פון איין מאל ביז די נעקסטע מאל. ווי לאנג נעמט פון איין קיבוץ הירח והחמה ביז די נעקסטע קיבוץ? הנקרא מהלך אמצעי. ווי זאל זיין נאכאמאל ווי די לבנה זאל נאכאמאל זיין אויף די זעלבע פלאץ? **תשעה ועשרים יום ושתיים עשרה שעות מתחלת לילה, ושבע מאות ותשעים ושלשה חלקים.** דאס הייסט תשצ"ג, יא? כ"ט י"ב תשצ"ג. וואס געדענקען? נאר ס'איז אזוי קאמפליקירט. **דאס איז די זמן שבין מולד למולד, זהו חדשה של לבנה.** אקעי? א חודש פון לבנה, באקעי, נישט דאס איז די פונקטליכע חשבון, אבער באקעי נעמט

**הלכה ב (המשך) – חודש הלבנה כממוצע**

**שטימט?** As simple as that. דאס הייסט תשצ"ג, יא? כ"ט י"ב תשצ"ג. וואס געדענקען? Not so complicated.

דאס איז זמן של מולד זה חודש של הלבנה, אקעי? א חודש פון די לבנה, ביי עווערעדזש, נישט די פונקטליכע חשבון, אבער ביי עווערעדזש, נעמט 29 טעג, 12 שעה.

וואס מיינט די עווערעדזש? איז דא אמאל וואס די לבנה פארקלאצט זיך, ס'איז דא טרעפיק? ס'איז נישט אויטאמאטיש? ס'איז נישט אזוי ווי די גלגלים דרייען זיך אייביג אין די זעלבע? ס'איז אויטאמאטיש, אבער ס'איז נישט פונקטליך אזוי. ס'מאכט זיך אמאל אפאר סעקונדס גערוקט. ס'מאכט זיך אמאל א חשבון פון... אבער ס'איז מער קאמפליקירט. אויך ס'ווענדט זיך אויף פארשידענע זאכן, אבער ס'איז אלעמאל פונקטליך, אבער נישט פונקטליך, נישט סימפל, נישט אזוי סימפל ווי דעם חשבון איז.

דאס הייסט דער מולד איז א ממוצע. ממוצע מיינט צו זאגן, מ'נעמט א חשבון פון איין ליקוי ירח, מ'האט גענומען א גרויסן אמאונט, און מ'האט זיך צוזאמגעצוטיילט אויף אזויפיל חדשים. איז בערך קומט אויס אזוי, אבער אמת'דיג דא חדשים איז אמת'ן לענגער, אמת'ל קרצער, לויט געוויסע חשבונות.

וואס מיינסטו נישט אויסגעזאגט? מ'זעט די לבנה גערוקט מיט א טראפ. ווען ראה... איז דעמאלטס גערוקט. נישט נאר די ראה. די חשבון איז גערוקט. די ריאלטי איז גערוקט אויף עס. די לבנה רוקט זיך אין אן אנדערע... א טראפ סלאוער איז סאמטינג. נישט יעדע חודש פון... נישט קיין געלערקט. יעדע... בקיצור, נישט יעדע חודש איז פונקט פון די זעלבע לאנג. דאס איז די ענצער. ס'איז דא גרויסע חילוקים אין אייבערשטער.

אבער באופן כללי איז אזוי. אין אנדערע ווערטער, במוצעה איז אזוי, אקעי? אין אנדערע ווערטער, ס'קען אזא חדשה וועט קוקן ביי דעם צייט פונעם מולד, דו קענסט נישט זען גארנישט ביי דעם מולד, דו קענסט נישט זיין ריכטיג. אויב דו וועסט האבן א טעלעסקאפ דארט אויף ארבעט, דו וועסט זען אז ס'איז נישט ריכטיג, ס'איז אביסל אפגערוקט.

אקעי, יעצט, די אפגערוקט איז מיט א סדר? ס'טייטש יעדע געוויסע עמל פון חדשים איז עס אפגערוקט מיט א טראפ? יא, ס'איז אפגערוקט לויט א סדר. וואס דער סדר איז, וועט מען לערנען א צווייטע פרק. יעצט לערנען אונז די מועד און חסדים.

**הלכה ב (המשך) – שנת הלבנה: 354 טעג, 8 שעה, 876 חלקים**

354 טעג מיט 8 שעה מיט 876 חלקים. שטימט? אויב ס'איז 12 מאל אזויפיל, right? 12 times 29 days, טיילן, וואס דארף מען רעכענען? אה, ס'איז

אביסל קאמפליקירט. רעכענען 12 טיילן, right? 12 times 29 days, 348. נאכדעם דארפסטו מאכן... וואס דארפסטו נאכדעם טון? לייגסטו נאך זעקס טעג, right? פאר צוועלף שעה,

אויס איז דאך גרינגער, דו קענסט עס אויסרעכענען עקסטער. ס'מאכט אביסל גרינגער מיט די טעג פון די וואך. דו וויסט נעכטן, אדער איבערנעכטן איז געווען די מולד, דינסטאג ביינאכט לויט דעם חשבון. אבער דער אמת איז, ס'איז כ"ט טעג נאך די פריערדיגע מולד. ס'איז אלעמאל איין טאג שפעטער. אויב ראש חודש, ווען איז געווען ראש חודש תמוז? ווען איז געווען? איך געדענק נישט. יא, אבער ראש חודש איז אלעמאל איין טאג שפעטער. בקיצור, ס'איז אלעמאל איין טאג שפעטער.

דוגמא פראקטישע: רעכענען דעם מולד

ניין. זייער גוט. ניין, ניין, די רמב"ם אין הלכות קידוש החודש... כוזרי האט א פראבלעם מיט פשוט **אחד בשבת, חמש שעות**, ניין, סאנדעי אויף ענגליש. סאנדעי, 17 א קלאק. וואס איז דאס פאר אן ענגליש? הלואי שרייבט מען עס אויף ענגליש. 17 א קלאק, hours, און 107 חלקים, רייט? **א' י"ז ק"ז**, שטימט? דעמאלט לייגט ער צו צו דעם א' י"ב תשצ"ג, קומט דאך אויס מאנטאג אדער דינסטאג נאכט, רייט? סאו קומט אויס חשבון? און 980. שטימט? צו מ'נעמט א טאג.

קומט אויס יעצט, **שיהא עמך ידוע מולד חודש מן החדשים**, רייט? אז דו וויסט ווען די מולד איז, זייער פשוט, יא? דו לייגסט ארויף אויף די, דו וויסט ווען די מולד איז געווען לעצטע חודש, יא? **תוסיף עליו א' י"ב תשצ"ג**, רייט? איין טאג, דאס הייסט אין אנדערע ווערטער, ניין און צוואנציג טעג פלאס, ניין, נישט איין טאג. איין טאג מיט צוועלף שעות מיט... פיר וואכן שפעטער, פיר וואכן פלאס מיט ניין הונדערט. ער מיינט אז ס'איז מיט פיר וואכן, רייט? פיר וואכן פלאס א' י"ב תשצ"ג. יא. פיר וואכן, דאס איז אכט און צוואנציג טעג. **תוסיף עליו**. דאס איז just helping פאר די days of the week. צולייגן אויף די נארמאלע חודש, צולייגן אויף די...

פארוואס מאכן זיי עס אזוי פאני? איך קען עס זאגן פשוט. יעדע חודש איז אנדערש כ"ט י"ב תשצ"ג. אויב דו ווילסט וויסן דעם טאג פון די וואך, דארפסטו מאכן א' י"ב תשצ"ג. שטימט? מאכט עפעס סענס? פארשטייסטו וואס איך זאג? די א' איז נאר צו וויסן די טאג פון די וואך. דו קענסט פשוט זאגן כ"ט און א האלב טעג און תשצ"ג חלקים. די טאג פון די וואך קומט